

Roald Amundsen (16 lipca 1872 w Borge, ob. Fredrikstad, Norwegia - 18 czerwca 1928 w Arktyce)

Ten norweski polarnik z miasta Borge

z włoskiego sterowca o nazwie "Norge"*

na północny biegun

zatoniony w śniegu

patrzył... mając w głowie południe wrogie...

(ebs, *"Norge" znaczy "Norwegia", czyta się norgje... i Borge, borgje))

Roald Amundsen - norweski podróżnik i żeglarz, badacz polarny, pierwszy zdobywca bieguna południowego.

<https://www.youtube.com/watch?v=OeEm5256pWQ>

Urodził się 16 lipca 1872 w Borge, ob. część miasta Fredrikstad w okręgu Østfold w Norwegii, jako Roald Engelbregt Gravning Amundsen. Był najmłodszym z czterech synów właściciela statku i kapitana Jensa Ingebrigta Amundsena (1820-1886) i jego żony Gustavy de domo Sahlquist (1837-1893). Jens Amundsen w czasie wojny krymskiej w latach 1860. zajmował się przewożeniem chińskich pracowników najemnych do Ameryki Południowej, na czym dorobił się sporego majątku. Gustava Sahlquist, córka wyższego urzędnika, także żyła w Chinach. Pierwszy syn Amundsenów urodził się w 1866 jeszcze w Chinach po czym młoda rodzina wróciła do ojczystej Norwegii, gdzie zamieszkała w Hvidsten, niecałe 50 km na południe od Kristianii, dzisiejszego Oslo. W latach 1868 i 1870 przyszli na świat kolejni synowie, Gustav i Leon. Po nich urodził się ich ostatni syn, Roald, jego imię w staronordyckim języku oznacza "Sławny".

Roald zdobywał doświadczenie uczestnicząc w wyprawach arktycznych i antarktycznych innych badaczy. M.in. był drugim oficerem na statku Belgica - podczas Belgijskiej Wyprawy Antarktycznej, trwającej w latach 1897-1899 (dokonano wówczas pierwszego udanego zimowania w rejonie Antarktydy).

W latach 1903-1906 Amundsen jako pierwszy przebył drogę łączącą Ocean Atlantycki i Spokojny tzw. Przejściem Północno-Zachodnim, prowadzącym przez Ocean Arktyczny wzdłuż północnego wybrzeża Kanady.

<https://www.youtube.com/watch?v=R4nZMW6KmJY>

W 1910 planował wyprawę na biegun północny. Gdy okazało się, że jako pierwszy dotarł tam Amerykanin Robert Peary, Amundsen zmienił plan i postanowił zdobyć drugi z biegunów. Ta wyprawa była wyścigiem z ekspedycją brytyjską, której przewodził porucznik Robert Falcon Scott. Amundsen dotarł do bieguna południowego jako pierwszy, 14 grudnia 1911, a Scott dopiero miesiąc później, 17 stycznia 1912 (zarówno Scott jak i pozostali uczestnicy wyprawy brytyjskiej zginęli w drodze powrotnej). Norweska wyprawa na biegun odbyła się na statku "Fram" użyczonym Amundsenowi przez rodaka Fridtjofa Nansena.

"Połyskująca biel, lśniący błękit, krucza czern, ta ziemia w słonecznym świetle wygląda bajkowo. Wzniesienie za wzniesieniem, szczyt za szczytem - spękany, jak żaden na naszej planecie, leży dotąd nieoglądany, nietknięty ludzką stopą dziki ląd..." (Amundsen o Antarktydzie)

W 1926 wspólnie z pilotem Umberto Nobile i Lincolnem Ellsworthem dokonał pionierskiego przelotu nad biegunem północnym na włoskim sterowcu, oznaczonym symbolem N-1, a przez Amundsena nazwanym "Norge".

Amundsen przepadł bez wieści 18 czerwca 1928, wyruszywszy na pomoc Umberto Nobilemu, który zaginął podczas lotu sterowcem "Italia" nad Arktyką. Nobile został później odnaleziony. Ciała Amundsena nie odnaleziono do dzisiaj.

<https://www.youtube.com/watch?v=kW5p7ANwAU4>

Jego nazwisko nosi część Oceanu Spokojnego, lodowiec i stacja badawcza Amundsen-Scott na Antarktydzie, również jedna z planetoid (1065) nazwana została od jego imienia - Amundsenia.

Amundsen - Podróż na Biegun Południowy. Podkast historyczny:

<https://www.youtube.com/watch?v=Hnu5BcxFUsQ&t=21s>